

2026-09-23 Nr. NV-2524

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-26-1142 TAIS-26-10301(3)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 13, 60, 95, 149, 150, 151, 152, 152(1), 153(1), 153(2) STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 151(1) STRAIPSNIO PANAIKINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1497, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 589, 590 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 4891 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1498, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 167 IR 225 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1499 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. XI-2234 8 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1500“ PROJEKTO		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2026-08-03	Teisingumo ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2026-09-22	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įstatymų projektais siekiama išplėsti atsakomybės už seksualinį priekabiavimą taikymą, siekiant efektyviai kovoti su šiuo reiškiniu ir išlaikant atsakomybės, taikomos už atitinkamus veiksmus, proporcingumą bei papildomai nustatyti baudžiamąją atsakomybę už dalijimąsi intymia arba manipuluota medžiaga be asmens sutikimo, įgyvendinti Direktyvos (ES) 2024/1385 nuostatas. Įstatymų projektais siūlomas teisinis reguliavimas paremtas koncepcija, kad seksualinės prievartos nusikaltimais turi būti laikomi ne tik tie atvejai, kai nukentėjęs asmuo aktyviai priešinasi, o kaltininkas naudoja vienokios ar kitokios formos prievartą ar pasinaudoja šio asmens bejėgiška būkle, tačiau ir bet koks lytinis aktas, atliktas nesant asmens laisvanoriško sutikimo dalyvauti šiuose veiksmuose.

Seksualinės prievartos nusikaltimų prieš vaikus, įskaitant ir padaromų elektorinėje erdvėje, skaičiaus didėjimas yra opi problema. Būtina plėsti baudžiamosios atsakomybės taikymą už vaikų viliojimą ir kitus seksualinio pobūdžio veiksmus prieš juos, stiprinti vaikų apsaugą nuo seksualinio pobūdžio nusikaltimų, įskaitant padaromus naudojantis informacinėmis technologijomis.

Įstatymų projektus parengė Seimo valdybos 2025 m. gegužės 14 d. sprendimu Nr. SV-S-189 sudaryta Darbo grupė seksualinio priekabiavimo ir smurto prevencijos bei užkardymo teisiniui reguliavimui tobulinti.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projekte siūloma iš esmės pritarti Baudžiamojo kodekso (toliau – BK), Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) ir Kriminalinės žvalgybos įstatymo pakeitimo įstatymo (toliau – KŽĮ) projektams, bet juos tobulinti pagal Nutarimo projekte pateiktus pasiūlymus:

- neaiškūs motyvai ir priežastys, dėl kurių siūloma švelninti sankcijas už nusikaltimus žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, o sankcijų mažinimas gali neatitikti Direktyvos¹ nuostatų. Įsigaliojus šiems baudžiamąją atsakomybę švelninantiems pakeitimams, didėtų teismų darbo krūviai, nes teismai turėtų nagrinėti prašymus ir teikimus dėl įsiteisėjusių nuosprendžių peržiūrėjimo, vertinti jų atitiktį naujam teisiniui reguliavimui;

- BK projektu siūlomos švelnesnės sankcijos tam tikrais atvejais leistų daryti išvadas, kad seksualinė prievarta reikštų tik apysunkio pobūdžio nusikalstamų veikų inkriminavimo galimybes, nors šios veikos yra vienos pavojingiausių ir daro didžiausią žalą nukentėjusiam asmeniui, ir kurioms neturėtų būti taikomi baudžiamąją atsakomybę švelninantys baudžiamojo įstatymo institutai;

- BK projekte siūloma „sutikimo“ apibrėžtis neviseiškai atitinka Direktyvoje pateikiamą sutikimo sampratą, vartojami terminai „laisvanoriškas“, „sistemiškas“ neatitinka bendrinių lietuvių kalbos normų, jie suderintini su baudžiamajame teisiniame reguliavime vartojamu „savanoriškumo“, „sisteminis“ terminais. Savanoriško sutikimo

¹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir seksualinės prievartos prieš vaikus medžiaga, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

samprata neturėtų būti aiškinama ar taikoma taip, kad ji taptų pagrindu paneigti seksualinio prievartavimo sudėties požymius arba lemtų švelnesnį pilnamečio asmens seksualinio pobūdžio veiksmų su vaiku teisinį kvalifikavimą;

- nepritartina siūlomam pakeisti teisiniam reguliavimui tiek, kiek juo nepilnamečio, jaunesnio nei 16 metų, išreikštam sutikimui suteikiama teisinė reikšmė sprendžiant dėl pilnamečio asmens seksualinio pobūdžio veiksmų su vaiku kvalifikavimo. Atsižvelgiant į siūlomą įtvirtinti savanoriško sutikimo sampratą ir į tai, kad santykiuose tarp pilnamečio asmens ir vaiko atsakomybė už seksualinių ribų laikymąsi tenka pilnamečiam asmeniui, siūlytina atsisakyti ir sutikimo koncepcijos asmenų, kuriems yra mažiau nei 16 metų, atžvilgiu, t. y. numatyti, kad asmenys, jaunesni nei 16 metų, negali duoti sutikimo, o lytiniai santykiai su tokiais asmenimis turi būti laikomi užtraukiančiais baudžiamąją atsakomybę;

- siūloma išvengti skirtingo BK projekto siūlomos sutikimo koncepcijos interpretavimo ir skirtingo vienodai pavojingų vaiko laisvos valios palaužimo būdų (prievartinių ir neprievartinių) traktavimo; kriminalizuoti ne tik darbdavio seksualinį priekabiavimą prie pagal tarnybą priklausomo asmens, bet ir pavaldinio seksualinį priekabiavimą prie darbdavio (vadovo); vertinti, ar tikslinga išvardyti lytinio ryšio būdus, juos pakeičiant apibendrinančia formuluote, kuri apimtų visas galimas veikos padarymo formas;

- nėra aišku, kodėl į Kriminalinės žvalgybos įstatymą nustatomus pagrindus, dėl kurių pradedamas kriminalinės žvalgybos tyrimas, neįtraukiamos siūlomos keisti BK 149 straipsnio „Seksualinis prievartavimas“ 2 ar 5 dalys, kuriose numatytos veikos pasižymi didesniu pavojingumu (pvz., veikimas bendrininkų grupėje).

Nutarimo projekte siūloma nepritarti Administracinių nusižengimų kodekso pakeitimo įstatymo (toliau – ANK) projektui:

- naujas ANK 489¹ straipsnis „Seksualinis priekabiavimas“ dėstomas ANK skyriuje, kuriame dėstomi administraciniai nusižengimai, susiję su viešąja tvarka, kurių objektu laikoma viešoji tvarka. Nepagrindžiama, kodėl siūloma veika priskiriama būtent administraciniams nusižengimams, susijusiems su viešąja tvarka, kai keičiamu teisiniu reguliavimu akcentuojama asmens orumo apsauga, diskriminacijos draudimas ir apsauga nuo smurto dėl lyties, siūlomoje administracinio nusižengimo sudėtyje nėra objektyviosios pusės požymių, leidžiančių konstatuoti būtent viešosios tvarkos pažeidimą;

- ANK nenumato atsakomybės už teisės pažeidimus žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui – jų apsauga sistemškai išimtinai užtikrinama baudžiamuoju įstatymu;

- ANK projekte nėra tinkamai suderintos siūlomos administracinės bylos pagal ANK 489¹ straipsnį pradėjimo ir nagrinėjimo procedūros. Jei būtų pritarta ANK 590 straipsnio 4 dalyje numatomam procesiniam modeliui, teismas būtų nagrinėtų neturėdamas administracinio nusižengimo tyrimo metu surinktos medžiagos, nes tokiais atvejais teismai pradeda pagal nukentėjusiojo skundą, administracinio nusižengimų protokolai nesurašomi, skundas teikiamas teismui. Būtent teismui tektų atlikti didžiąją dalį administracinio nusižengimo tyrimo stadijoje atliekamų procesinių veiksmų – rinkti ir vertinti pirminius įrodymus, apklausti proceso dalyvius ir liudytojus, spręsti dėl papildomų duomenų surinkimo, dėl to padidėtų teismų darbo krūviai, būtų vykdomos jiems nebūdingos funkcijos.

PAPILDOMŲ LĖŠŲ POREIKIS ☐Taip ☒Ne

Įstatymų projektų rengėjai papildomų lėšų poreikio įstatymų įgyvendinimui neidentifikuoja.

ADMINISTRACINĖ NAŠTA (PRISITAIKYMO IŠLAIDOS) ☐ Taip ☒ Ne	GYVENTOJAMS	☐ Taip ☒ Ne
	ŪKIO SUBJEKTAMS	☐ Taip ☒ Ne
	VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS IR ĮSTAIGOMS	☐ Taip ☒ Ne
Nėra		

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS IR PROJEKTO DERINIMAS

☐TM ☐FM ☐AM ☐EIM ☐EM ☐KAM ☐KM ☒SADM ☐SAM ☐SM ☐ŠMSM ☐URM ☒VRM ☐ŽŪM ☐LSA
☐Verslo asociacijos ☐Profesinės asociacijos ☐Nevyriausybinių organizacijų ☒Kita

Nutarimo projektas tai pat derintas su Generaline prokuratūra, Nacionaline teismų administracija ir Asociacija „Šviesos kampelis“, papildytas atsižvelgus į suinteresuotų institucijų teiktas pastabas. Derinimo pažymą parengta dėl Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Vidaus reikalų ministerijos pastabų, kurioms pritarta iš dalies arba nepritarta. Derinimo pažymoje pateikiami argumentai, dėl kurių nepritariama ir iš dalies pritariama minėtų ministerijų pastaboms (dėl amžiaus ribos, kuri yra reikšminga sprendžiant dėl pilnamečio asmens seksualinio pobūdžio veiksmų su vaiku kvalifikavimo; nacionalinio reguliavimo prioritetų, nustatant vaikų apsaugos nuo seksualinio smurto ir seksualinio išnaudojimo standartų, pasyviais ir aktyviais veiksmais išreikšto laisvanoriško asmens apsisprendimo kvalifikavimo ir kt.), yra derinantys galiojančio ir keičiamo baudžiamojo teisinio reguliavimo nuostatas, parodantys teikiamų siūlymų įgyvendinimo teisinę ir praktinę problematiką, kurios reikėtų išvengti keičiant baudžiamąjį teisinį reguliavimą.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė Nutarimo projektui esminių pastabų ar pasiūlymų neturi (2026 m. rugsėjo 21 d. išvada Nr. NV-2502).
2026 m. rugsėjo 22 d. tarpinstituciniame pasitarime pastabų ar pasiūlymų Nutarimo projektui pateikta nebuvo.

PASIŪLYMAI IR KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Nėra

PAŽYMĄ PARENGĖ

Artūras Norkevičius

Viešojo valdymo grupė , vyresnysis patarėjas